

Asia: VN/10343/2024

## Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi saaristolaiksi

### Lausunnonantajan lausunto

#### Yhteenveto kommentteistanne lausuntokoosteen laatimista varten

Kotkan kaupunki pitää hallituksen esitystä uudeksi saaristolaiksi kokonaisuutena onnistuneena ja kannatettavana. Esitys vastaa hyvin sekä saariston muuttuneeseen toimintaympäristöön että palveluiden ja saavutettavuuden turvaamisen tavoitteisiin. Erityisesti Kotkan kaupunki haluaa korostaa seuraavia näkökohtia:

#### 1. Yhteysalusliikenteen turvaaminen ja maksujen kohtuullisuus

Kotkan kaupunki pitää tärkeänä, että lakiin on sisällytetty valtion velvollisuus järjestää ulko- ja välisaariston välttämättömät yhteysaluspalvelut. Esityksessä todettu valtion vastuu palveluiden järjestämisestä sekä niiden joustavuudesta ja kohtuullisesta hinnasta on saariston saavutettavuuden ja huoltovarmuuden kannalta keskeinen lähtökohta.

Kotkan kaupunki kannattaa mahdollisuutta kohtuuhintaisten maksujen käyttöönottoon, kunhan ne eivät rajoita vakituisten asukkaiden liikkumista tai asumisedellytyksiä. Kohtuullinen maksullisuus tukisi samalla kilpailuneutraliteettia saaristossa toimivien yksityisten liikennöitsijöiden suuntaan.

#### 2. Hyvinvointialueen rahoitus – erityisesti pelastustoimen ja alueellisen turvallisuuden tarpeet

Esityksessä käsitellään saaristoisten hyvinvointialueiden rahoituksen perusteita, mutta Kymenlaakson näkökulmasta on tärkeää, että rahoituksessa huomioitaisiin aiempaa selkeämmin myös öljy- ja kemikaalionnettomuuksien torjunnan erityistarpeet.

Kymenlaakson alueella nämä riskit ovat merkittävästi suurempia kuin sisämaan hyvinvointialueilla ja pelastuslaitoksen varautumis- ja toimintakustannukset ovat siten keskimääräistä korkeampia. Esityksessä tämä ei kuitenkaan nouse esiin, vaikka saariston turvallisuutta ja varautumista käsitellään muissa kohdissa.

Kotkan kaupunki esittää, että pykälät tai niiden perustelut täydentyisivät tunnistamaan nämä alueelliset erityispiirteet.

### 3. Kausiasukkaiden huomioon ottaminen

Kotkan kaupunki pitää hyvänä, että kausiasukkaat tunnistetaan jatkossa osaksi saariston elinvoiman muodostumista. Esityksessä todetaan, että kausiasukkaiden määrä on kasvanut merkittävästi ja että heillä on olennainen rooli saariston elinvoimassa ja yhteysalusliikenteen käyttäjinä.

Kausiasutuksen huomioiminen niin palvelusuunnittelussa, tuissa kuin saaristoisten hyvinvointialueiden pisteytyksessä on perusteltua ja vastaa myös Kotkan saaristoalueiden todellista käyttöä.

#### **Kommenttinne 1–2 §:ään sekä niiden perusteluihin**

Kotkan kaupunki pitää 1 §:ssä esitettyä lain tavoitetta selkeänä ja perusteltuna. Pykälä painottaa saariston elinvoiman vahvistamista, asumisen edellytysten turvaamista sekä kulttuuriperinnön ja luontoarvojen vaalimista. Nämä tavoitteet vastaavat hyvin saaristoalueiden muuttuneisiin olosuhteisiin ja laajentuneeseen käyttäjäkuntaan, kun sekä vakituinen että kausiasutus on huomioitu osana saariston kokonaiselinkeinorakennetta ja väestödynamiikkaa.

Kotkan kaupungin näkökulmasta erityisen kannatettavaa on, että kausiasukkaat on sisällytetty osaksi lain tavoitetta. Hallituksen esitys tunnistaa kausiasutuksen merkityksen saariston elinvoiman ja palvelujen käytön kannalta. Tämä vastaa hyvin Kotkan saaristoalueiden tilannetta.

Kotkan kaupunki pitää myös tervetulleena, että tavoitteeseen sisältyy kulttuuriperinnön ja luontoarvojen vaaliminen, sillä näillä tekijöillä on merkittävä rooli saaristoalueiden vetovoiman ja identiteetin kannalta. Esityksen perusteluissa todettu huomio saaristokulttuurin aineellisesta ja aineettomasta perinnöstä on ajantasainen ja tärkeä.

#### **Kommenttinne 3–6 §:ään sekä niiden perusteluihin**

Kotkan kaupunki suosittaa, että saaristokuntien ja -osakuntien määrittelyssä hyödynnetään myös ajantasaisia väestö- ja liikkumisdatan perusteella päivittyviä indikaattoreita.

##### 5 § – Saaristoinen hyvinvointialue

Kotkan kaupunki pitää erittäin hyvänä, että kausiasukkaat on otettu mukaan pisteytykseen, sillä he käyttävät terveystalvija ja pelastustoimen palveluja monin osin vakituisten asukkaiden tapaan.

Kotkan kaupunki korostaa, että pisteytys ei tällä hetkellä huomioi alueellisia erityisriskejä, kuten öljy- ja kemikaalionnettomuuksien torjuntaa Kymenlaaksossa. Nämä vaikuttavat pelastuslaitoksen kustannuksiin merkittävästi, mutta eivät näy pykälän kriteereissä tai perusteluissa.

##### 6 § – Kuntien ja hyvinvointialueiden palvelut saaristossa

-Ei kommentoitavaa

#### **Kommenttinne 7–8 §:ään sekä niiden perusteluihin**

##### 7 § – Yhteysalusliikenteen palvelut

Kotkan kaupunki pitää 7 §:ää keskeisenä ja kannatettavana osana uutta saaristolakia. Pykälä vahvistaa valtion velvollisuutta järjestää ulko- ja välisaaristoon vakituisen asumisen kannalta välttämättömät yhteysaluspalvelut, mikä on saariston saavutettavuuden, turvallisuuden ja elinvoiman kannalta ratkaisevaa. Hallituksen esityksessä korostetaan, että palvelujen on oltava joustavia sekä maksuttomia tai hinnaltaan kohtuullisia, ja niiden tulee turvata sekä henkilö- että tavarakuljetukset.

Kotkan kaupungin näkökulmasta on erityisen tärkeää, että pykälässä edellytetään reittien ja liikennöntialueiden suunnittelussa huomioimaan vakituisen asutuksen lisäksi myös kausiasutus ja elinkeinotoiminnan tarpeet, sillä nämä vaikuttavat voimakkaasti saaristoalueiden toimintaedellytyksiin. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan kausiasukkaiden olevan merkittävä käyttäjäryhmä ja elinkeinotoiminnan riippuvan toimivista yhteyksistä.

Kotkan kaupunki pitää erittäin kannatettavana myös sitä, että Lounais-Suomen elinvoimakeskukselle säädetään velvollisuus kuulla kuntia, hyvinvointialueita ja saaristoasiain neuvottelukuntaa reittejä suunniteltaessa. Tämä parantaa päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja varmistaa paikallisolosuhteiden huomioimisen.

On suositeltavaa, että jatkovalmistelussa arvioidaan mahdollisuus kohtuullisiin maksuihin, jotta yhteysalusliikenteen ja yksityisten palveluntuottajien välinen kilpailuasetelma pääsee muodostumaan tasapainoisemmaksi.

Raskaan kaluston kuljetusmahdollisuuksien turvaaminen yhteysalusliikenteessä on tärkeää.

## 8 § – Yhteysalusliikenteen varautumisvelvollisuus

Kotkan kaupunki pitää 8 §:n esittämää yhteysalusliikenteen varautumisvelvollisuutta kannatettavana ja ajankohtaisena. Perusteluissa tuodaan esiin, että ulko- ja välisaariston asukkaat ovat erityisen haavoittuvassa asemassa häiriö- ja poikkeusoloissa.

Varautumisvelvollisuus – mukaan lukien riskiarviointi ja valmiussuunnitelman laatiminen – parantaa merkittävästi saariston huoltovarmuutta, turvallisuutta ja palvelujen jatkuvuutta. Kotkan merialueella sääolosuhteet, laajat etäisyydet ja meriliikenteen riskit (öljy- ja kemikaalionnettomuudet) korostavat varautumisen tarvetta. Varautumisvelvollisuus tulee olla ensisijaisesti tilaajan ja palvelun tuottajan yhteistyössä syntyvää, eikä yksinomaan liikennöitsijää velvoittavaa.

Pykälän perusteluissa todetaan, että valmiussuunnitelmassa on huomioitava muun muassa sähkökatkot, myrskyt, poikkeusolot, polttoaineen jakeluhäiriöt sekä saariston pitkät etäisyydet ja sääolosuhteiden vaikutukset toimintaan.

Kotkan kaupunki pitää tätä perusteltuna ja katsoo, että varautuminen tukee laajasti sekä yhteysalusliikenteen käyttäjiä että viranomaistoimintaa.

## Kommenttinne 9–10 §:ään sekä niiden perusteluihin

Ei kommentoitavaa.

## **Kommenttinne 11–12 §:ään sekä niiden perusteluihin**

### 11 § – Alueidenkäytön suunnittelu

Pykälän mukaan alueidenkäyttölain mukaisissa kaavoissa ja muissa suunnitelmissa on otettava huomioon saaristolain tavoitteet.

Hallituksen esityksessä todetaan, että saaristolain tavoitteilla on jo vastinparinsa alueidenkäyttölaissa, jonka 124 §:ssä viitataan saaristolain tavoitteiden huomioon ottamiseen kaavoituksessa.

Kotkan kaupunki pitää tärkeänä, että luodaan johdonmukaisuutta eri lakien välille.

### 12 § – Avustus saariston luonnon, maiseman tai kulttuuriympäristön hoitoon

Kotkan kaupunki pitää 12 §:ää hyvin perusteltuna ja arvokkaana lisäyksenä lakiin. Pykälä mahdollistaa avustusten myöntämisen:

- saaristoluonnon hoitoon
- saariston maiseman vaalimiseen
- perinteisen kulttuuriympäristön rakennusten ja rakennelmien kunnostamiseen

Hallituksen esityksen perusteluissa korostetaan, että avustusten ensisijaisina kohteina olisivat edelleen saaristoluonnon ja maiseman hoitoa koskevat toimet, mutta uudistuksen myötä tukea voidaan kohdentaa myös perinnebiotooppeihin, venevajiin, majakoihin, aittoihin ja muihin saaristokulttuurin rakenteisiin.

Kotkan kaupungin saaristoalueilla – kuten Haapasaarella – on runsaasti kulttuurihistoriallisesti arvokkaita ympäristöjä, jotka hyötyisivät avustusmahdollisuuksien laajentamisesta.

Kotkan kaupunki korostaa tarvetta huomioida saariston rakennusperinnön erityishaasteet – mm. kuljetuskustannukset, materiaalien saatavuus ja logistinen vaikeus nostavat kustannuksia merkittävästi ulkosaaristossa.

Avustusten arvioinnissa tulee huomioida myös kohteen merkitys paikalliselle identiteetille ja matkailulle, sillä monet saaristokohteet toimivat Kymenlaakson merellisen matkailun vetovoimatekijöinä.

## **Kommenttinne 13–14 §:ään sekä niiden perusteluihin**

Kotkan kaupunki pitää tärkeänä, että tilanne- ja kehityskuvaan sisällytetään pelastustoimen ja varautumisen kustannus- ja toimintaympäristöanalyysi, sillä Kymenlaakson merialueella öljy- ja kemikaalionnettomuuksien torjunta on valtakunnallisesti keskeinen erityistehtävä.

**Kommenttinne vaikutuksista (luku 4.2 Pääasialliset vaikutukset)**

-

**Kommenttinne yleisperusteluista (luvut 1–12, lukuun ottamatta lukuja 4.2 Pääasialliset vaikutukset ja 7 Säännöskohtaiset perustelut)**

-

**Kommenttinne saaristoasian neuvottelukuntaa koskevasta valtioneuvoston asetusluonnoksesta**

-

Vanhala Toni  
Kotkan kaupunki

Liikkanen Jenni  
Kotkan kaupunki, kaupunkikehitys ja viestintä - KOTKAN  
KAUPUNKI/SAARISTOTOIMIKUNTA